

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Pf.IV.20.090/2013/3.szám

A Szegedi Ítéltábla a Dr. Kardos Gyula ügyvéd által képviselt **(felperes neve, címe)** alatti lakos felperesnek - a **(felszámoló szervezet, felszámolóbiztos neve, címe)** által meghatalmazott Dr. Mrázik Mária Ügyvédi Iroda (ügyintéző: Dr. Mrázik Mária ügyvéd) által képviselt **(alperes neve, "f.a.", címe)** alatti székhelyű alperes ellen jognyilatkozat érvénytelenségének megállapítása iránti perében a Kecskeméti Törvényszék 2013. január 4. napján kelt 10.a.P.21.534/2012/9. számú ítéletével szemben az alperes 10. sorszám alatt benyújtott fellebbezése folytán lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

Í T É L E T E T :

Az elsőfokú bíróság ítéletét az alábbiak szerint újraszövegezve **helybenhagyja.**

A bíróság megállapítja, hogy a felek között 2006. január 5. napján takarékbetét- szerződés jött létre.

Kötelezi az alperest, 15 nap alatt fizessen meg a felperesnek 61.400,- (Hatvanegyezer-négyszáz) Ft elsőfokú eljárási költséget.

Kötelezi az alperest, fizessen meg a felperesnek 15 napon belül 19.000,- (Tizenkilencezer) Ft másodfokú eljárási költséget.

Kötelezi az alperest, fizessen meg az államnak - külön felhívásra - 48.000,- (Negyvennyolcezer) Ft le nem rótt fellebbezési eljárási illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I N D O K O L Á S :

A felperes 2006. január 5. napján N° 1... számon névre szóló takarékbetétkönyvet nyitott az alperesi takarékszövetkezetnél 72.500.000 Ft betét elhelyezése mellett, egy év ismétlődő lekötéssel, 3,5 % fix kamatkikötéssel. A névre szóló takarékbetét-szerződésre a takarékbetétkönyv 10. oldalának 16. pontja szerint fennáll az Országos Betétbiztosítási Alap helytállási kötelezettsége.

A takarékbetétkönyv belső oldalára kézírással feltüntetésre került a „nagyösszegű részjegy” felirat. A befizetésről 2006. január 5. napján az alperes bevételi pénztárbizonylatot állított ki, melyen a befizetés jogcímeként „nagyössz. részjegy” szerepel.

A felperes 2007. január 17. napján 32.800.000,- Ft összeget vett fel, mely a takarékbetétkönyvben kivét jelzéssel szerepel, e körben pénztárbizonylat nem áll rendelkezésre. Ezt követően felperes a 2007. január 17. napján jóváírt 2.502.257,- Ft-ot, a 2008. január 22-én jóváírt 1.403.000,- Ft-ot, a 2009. november 2. napján jóváírt 1.407.025,- Ft-ot és a 2010. június 14. napján jóváírt 1.481.558,- Ft-ot vette fel, melyek vonatkozásában a betétkönyvben és a kifizetési pénztárbizonylaton jogcímként osztalék kifizetés szerepel. A felperes 2008. december 11-én 2.100.000,- Ft-ot, 2009. december 11-én 3.000.000,- Ft-ot, 2011. január 5-én 2.400.000,- Ft-ot helyezett el az alperesnél, mely a takarékbetétkönyvben betétként, míg a pénztárbizonylaton részjegy vétel jogcímmel szerepel. A betétkönyv 7-8. oldalán a tulajdonos követelése rovatban 47.500.000,- Ft-ot tüntettek fel.

A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete a 2011. június 28. napján meghozott JÉ-I/B-350/2011. számú határozatával felügyeleti intézkedést alkalmazott az alperessel szemben, majd 2012. június 1. napján kelt H-JÉI-1277/2012. számú határozatával az alperes tevékenységi engedélyét visszavonta. Ez alapján a Kecskeméti Törvényszék Cégbírósága 03-02-000282/157. számú végzésével 2012. június 1. napjával elrendelte az alperes végelszámolását.

A felperes 2012. július 26-án kérte a végelszámolót a betéti összeg hitelezői igényként történő nyilvántartásba vételére és az Országos Betétbiztosítási Alap felé történő intézkedés megtételére.

Az alperes 2012. augusztus 22. napján kelt 10060/2012. számú levelével a felperes kérelmét elutasította arra hivatkozva, hogy az alperesi nyilvántartásban szövetkezeti tagként szerepel, mely tagsági jogviszonyt a takarékbetéti okirat igazol. A felperes 2006. január 5. napján, 2008. december 11. napján, 2009. december 14. napján, 2011. január 5. napján teljesítette a részjegy jegyzéshez szükséges befizetéseit, mindezek okán követelése betétkövetelésként nem vehető nyilvántartásba.

A felperes az alperesi takarékszövetkezetnél másik takarékbetéti szerződéssel is rendelkezett, melynek igénybejelentése során az alperes végelszámolója nem emelt kifogást, a felperes igényét az OBÁ-hoz betérjesztette.

A Fővárosi Törvényszék 27.Fpk.01-12-011187/3. számú végzésével elrendelte az alperes elleni felszámolási eljárás lefolytatását, melynek kezdő időpontja 2012. október hó 12. napja.

A felperes keresetében annak megállapítását kérte, hogy a 2006. január 6. napján kiállított N° 1... számú takarékbetétkönyv belső oldalára ismeretlen személy által ismeretlen időpontban a hozzájárulása nélkül bejegyzett „nagyösszegű részjegy” szöveg érvénytelen jognyilatkozat és az általa elhelyezett összeg jelenleg is takarékbetétnek minősül. Álláspontja szerint az alperes érvénytelenül egyoldalú jognyilatkozattal minősítette át a takarékbetét-szerződést részjeggyé. Amennyiben az alperes jóhiszeműen járt el, a betétszerződésekkel kapcsolatos titkos fenntartása,

vagy rejtett indoka a szerződés érvényessége szempontjából közömbös. Állította, nem fordult tagfelvételi kérelemmel a takarékszövetkezethez, a 2011. november 2-i keltű tagsági nyilatkozatot a végelszámoló küldte meg részére hitelezői igénye bejelentését követően. Az okiraton szereplő aláírás nem tőle származik, igazolja ezt **(szakértő személyneve)** írásszakértő szakvéleménye is. Hivatkozott arra, hogy bár az utóbbi 2-3 évben kapott meghívót részközgyűlésre, azon részt is vett, ezeket az alkalmakat azonban úgy tekintette, mint a nagybetétesek részére szóló presztizs meghívást. Kiemelte, hogy a tagsági jogviszonnyal kapcsolatos iratot, mint pl. tagfelvételtől szóló határozatot vagy értesítést soha nem kapott. Hivatkozott arra, hogy az alperesnél általánosan alkalmaztak nyomtatott, sorszámozással ellátott, előre meghatározott tartalmú részjegy formát, melynek 2. oldalán részletes tájékoztatás szerepel a részjegyet jegyző tag alapvető jogairól és kötelezettségeiről. Állította, hogy az alperes nem rendelkezik olyan egységes nyilvántartással, melyből megállapítható lenne, melyik egyedi azonosítójú részjegy melyik tag tulajdonában van, illetve, hogy a tag melyik egyedi azonosítójú részjegyet birtokolja, továbbá a nyilvántartásból nem állapítható meg a tagsági jogviszony kezdete, így a nyilvántartás nem felelhet meg a szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvény 45. § (1) bekezdésében foglalt előírásnak. Ennek alátámasztásául csatolta a PSZÁF JÉ-I/B-350/2011. számú határozatát, mely szerint már 2004. március 12-én hasonló szabálytalanságokat állapítottak meg az alperesnél.

Az alperes kérte a kereset elutasítását. Állította, hogy a felperes 2006. január 5. napján 72.500.000,- Ft készpénz befizetése mellett nagyszámú részjegy jegyzést végzett, amikor a Ptk. 240. § /1/ bekezdése alapján kölcsönösen határoztak arról, hogy a takarékbetétkönyv a „nagyértékű részjegy” megtestesítését szolgálja, tehát nem volt titkolt és rejtett szándéka, éppen tájékoztatási kötelezettségének tett eleget a szövegrész feltüntetésével. A betétkönyv 4-7. oldalán lévő bejegyzések évente az osztalék jogcímén eszközölt kifizetéseket regisztrálták azzal, hogy a részjegy igazolására szolgáló „takarékbetétkönyvbe” az osztalék nettó összege került bejegyzésre. Hivatkozott arra, hogy a 2008. december 11-én befizetett 2.100.000,- Ft, a 2009. december 14-én befizetett 3.000.000,- Ft és a 2010. január 5-én befizetett 2.400.000,- Ft elhelyezése a pénztárbizonylatok szerint is további részjegyek jegyzéseként történt, míg a 2008. január 22-én, 2009. november 2-án és 2010. június 10-én a pénztárbizonylatok is osztalék kifizetését tanúsítják. Ezek alapján megállapítható, hogy a felperes nem először írt alá ilyen jogcímen befizetésről pénztárbizonylatot, számára is egyértelmű volt, hogy részére osztalék kifizetése történik. A felperes a tagsági viszonya alapján a 2007. november 22-i részközgyűlésen részt vett, ott jogait gyakorolta, a jelenléti ív 282. rovatában szerepel az aláírása. A takarékszövetkezet egyébként nagy taglétszáma tekintetével küldöttgyűlést hív össze, így a felperes személyre szóló meghívást nem kapott, a részközgyűlésre hirdetmény útján hívják meg a tagokat. Előadta, hogy a belépni kívánó belépési nyilatkozatát az igazgatósághoz kell hogy benyújtsa, a döntésről a tag értesítést kap, és bár a tagfelvétellel kapcsolatos igazgatósági határozatot nem lelte fel, azonban az alperes által a tagjairól vezetett nyilvántartásban a felperes szerepel. A részjegy jegyzése a belépési nyilatkozat benyújtásával egyidejűleg

történik, a takarékszövetkezet pedig a befizetett összegről - mint ahogy a perbeli esetben is - részjegy-okmányt bocsátott ki, amelyen lévő átírások és bejegyzések arról tanúskodnak, hogy a befizetések egyidejűségével rögzítették a gazdasági eseményeket, mert azok a felperes által aláírt pénztárbizonylatokkal egyidejűleg jöttek létre. Az alperes 2006-2010. év között határozott a küldöttgyűlésein osztalék fizetéséről, melynek mértéke 3,5 %, 2007-től 2010-ig 5,75 % mértékben került megállapításra. A felperes soha nem élt kifogással a regisztrált tagsági viszony ellen. Végül kiemelte, nem tiltja semmi, hogy a takarékbetétkönyvet a felek más célra is felhasználják, ez esetben részjegy-okmányként használták fel, annak alakiságát kötelezően jogszabály nem határozza meg.

Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy az alperes által a felperes nevére kiállított N° 1... számú takarékbetétkönyv belső oldalára bejegyzett „nagyösszegű részjegy” szöveg érvénytelen, a felperes által elhelyezett összeg takarékbetétnek minősül. Kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 61.400,- Ft elsőfokú perköltséget. Az ítélet indokolása szerint az elsőfokú bíróság elsődlegesen vizsgálta, hogy a perbeli okirat, mint részjegy megfelel-e a szövetkezeti törvény által előírt követelményeknek, majd a Ptk. 234. § (2) bekezdése alapján azt, hogy a felek szándéka megfelelt-e más, adott esetben takarékbetét-szerződés érvényességi kellékeinek. Kifejtette, a szövetkezetekről szóló 1992. évi I. törvény 43. § (1) és (3) bekezdése alapján, valamint az alperes alapszabálya szerint kell vizsgálni a szövetkezeti taggá válás feltételeit. Ezek alapján a taggá váláshoz tagfelvételi kérelem, valamint az igazgatóság pozitív döntése szükséges, melyeket a felperes tekintetében az alperes nem tudott felmutatni. Az előbbiekből az következik, a felperes esetében tagsági jogviszony nem jött létre, függetlenül azon körülménytől, hogy az alperes a felperest tagként kezelte. A csatolt 2011. november 2-án kelt tagsági nyilatkozat még akkor is, ha az azon lévő aláírás a felperestől származik, nem elégséges a taggá váláshoz. Kérelem, majd a tagfelvételiéről szóló igazgatósági határozat és a tag értesítése hiányában a tagsági jogviszony érvényesen nem jöhet létre. A szövetkezeti tagsági jogviszony csak a törvényben és az alapszabályban meghatározott módon jöhet létre, a szabályozás kifejezett határozathozatalt kíván meg a tagfelvétel kérdésében, ráutaló magatartással tagsági viszony nem keletkezhet.

Utalt arra, hogy a formai követelményeken túlmenően a számviteli nyilvántartása sem igazolta az alperes álláspontját, mint ahogyan azt a PSZÁF vizsgálat megállapításai tartalmazzák. Ezek szerint az alperes nem vezetett elkülönített részjegy- és tagnyilvántartást, az Sztv. 44. §-ában foglalt szövetkezeti tagnyilvántartás sem igazolja a felperes tagsági viszonyát.

Megállapította továbbá, hogy a 2007. és 2008. januári 3,5 %-os mértékű hozam kifizetéséhez - amennyiben az osztalék lett volna -, az előző évi elfogadott mérlegbeszámolónak rendelkezésre kellett volna állnia az alapszabály 4.3/2. pontja, illetve az Sztv. 53. § (2) bekezdése (új Sztv. 2006. évi X. törvény 51. § (4) bekezdése) értelmében, azokat pedig csak 2007. május 4., illetve 2008. április 25. napján fogadta el az alperes küldöttgyűlése. További érv az osztalék helyett kamat, részjegy helyett takarékbetét értelmezés mellett, hogy a 2007-2010. évekre megállapított osztalék mértéke 5,75 %, míg a felperes részére elszámolt hozam változatlanul 3,5 % összeget tett ki minden évben.

A takarékbetétkönyv „a tulajdonos követelése” rovatban évenként feltüntetésre került a kamatjövőírással megnövelt összeg is, ami részjegyként értelmezve sérti az Sztv. 52. § /1/ bekezdését, 53. §-át és az alapszabály 4.3.1. pontjában meghatározott egy részjegy egyenlő 100.000,- Ft (2006. január 23. napján hatályos alapszabály 4.3.1. pontja értelmében, egy részjegy egyenlő 10.000,- Ft) rendelkezést.

A „visszafizetés” rovatban feltüntetett összegek felvétele sérti az új Sztv. 51. §-ában előírt kógens szabályokat, tekintettel arra, hogy a részjegy visszafizetésére csak a tagsági jogviszony megszűnése esetén van lehetőség.

Megállapította a bíróság, hogy tagsági jogviszony létrejötte hiányában a részjegy semmissége folytán a felek közötti jogviszony megfelel a Ptk. 533. §-a szerinti betéti szerződés érvényességi kellékeinek. Utalt arra, hogy a Ptk. 240. § (1) bekezdése szerint a felek közös megegyezéssel módosíthatják a szerződés tartalmát, vagy megváltoztathatják kötelezettségvállalásuk jogcímét, azonban a kialakult bírói gyakorlat szerint az államnak a takarékbetétben elhelyezett összegek visszafizetéséhez való felelőssége jogszabályon alapul, és mint ilyen nem függ a felek megállapodásától (BH 1997/356. számú jogeset). A takarékbetétet tehát a pénzügyintézet veszi át, takarékbetétkönyv vagy más okmány ellenében. Az okmány a pénz elfogadójának üzlete körében kiállított irat, ami lehet takarékbetétkönyv, vagy ahhoz hasonló más irat. A perbeli esetben takarékbetétkönyv kiállítására, és nem más okmány, így részjegy-okmány átadására került sor.

A felek között takarékbetét-szerződés jött létre, a jogviszony jellege, tartalma nem változott meg azzal, hogy akár megnyitáskor, akár későbbi időpontban a keresettel támadott szövegrészek oda feljegyzésre kerültek. A laikus, pénzügyi ismeretekkel nem rendelkező felperes által aláírt pénztárbizonylatok nem pótolhatják a kifejezett tagfelvételi kérelmet és az annak nyomán előírt szigorú eljárási rendet, melynek eredménye a szövetkezeti tagsági viszony létrejötte, ami személyes közreműködést és vagyoni hozzájárulás erejéig helytállási kötelezettséget jelent. A takarékbetétkönyv generációk óta alkalmazott és különösen vidéki közösségekben elterjedt megtakarítási forma, abban a „nagyösszegű részjegy”, illetve „osztalék” bejegyzések nem alkalmasak, hogy a takarékszövetkezettel, mint pénzügyintézettel a bizalmi elv alapján létrejött jogviszonyt gyökeresen megváltoztassák annál is inkább, mert az alperes által sem vitatottan kibocsátotta, használta a felperes által az iratokhoz csatolt „takarékszövetkezeti részjegy” megnevezésű okmányt is. Nyilvánvaló, hogy az alperessel jogviszonyban álló személyek számára ez a két okirat tette egyértelművé, hogy az elhelyezett pénzbetét milyen célokat szolgál és polgári jogi alapelveket sértő, ha az egyiket éppen a másik céljaira kívánta az alperes felhasználni (Ptk. 4. § (1) bekezdés).

Az alperes nem tudta bizonyítani, hogy részjegy-okmány kiállítására került sor, csupán az általa vezetett tagnyilvántartásra hivatkozott, mellyel szemben az alperesi alapszabály szerint is ellenbizonyításnak van helye. A felperes helyesen érvelt, amikor az igazgatósági határozat és az arról szóló értesítés bemutatását kérte, miután azonban az alperes azt bemutatni nem tudta, ezt a bíróság a Pp. 164. § (1) bekezdése alapján az alperes terhére értékelte. Nem volt jogi relevanciája azon részközgyűlésnek, amelyen a felperes részt vett, önmagában a részvétel nem alkalmas a törvény által megkövetelt feltételek hiányában a tagsági jogviszony létrejöttének igazolására. Mindezek okán a törvényszék nem tartotta szükségesnek

annak szakértői vizsgálatát sem, hogy a felperes aláírása a tagsági nyilatkozaton valódi-e.

Az alperes fellebbezésében kérte az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását, a kereset elutasítását. Továbbra is állította, hogy az alperesi takarékszövetkezet tagnyilvántartásába a felperes 2006. januárjában bevezetésre került, a tagsági jogviszony létrejöttének körülményeit a felszámolónak felülvizsgálni nem volt módja, az erre vonatkozó adatokat nem lelte fel, azonban a tagnyilvántartás az alperes részére bizonyította, hogy a felperes a szövetkezet tagjává vált. Fenntartotta azon álláspontját, hogy a felperes javára teljesített kifizetések jogcíme egyértelműen bizonyította a felperes számára is, hogy tagsági jogviszonnal rendelkezik, ez ellen kifogással az évek folyamán nem élt. Az osztalék kifizetésére a küldöttgyűlési határozatok alapján került sor, a küldöttgyűlések osztalék-előleg kifizetéséről is döntöttek, mely alapján a felperes részesülhetett az év elején is osztalékban. A becsatolt pénztárbizonylatok alapján is osztalék került kifizetésre a tag részére.

A PSZÁF ellenőrzés során a feltárt hiányosságok rendezése a vezetés elsődleges feladata volt és a tagnyilvántartás olyan módosítása, mely alapján a felperes tagsága törlésre került volna, nem történt. Az alperesi szövetkezet tagként kezelte a felperest vagyoni hozzájárulása teljesítése alapján. A részjegy-okmányként alkalmazott takarékbetétkönyv „visszafizetés” elnevezésű rovata osztalék kifizetésre tartalmazott bejegyzést, tehát téves a törvényszék azon megállapítása, hogy részjegy került kifizetésre annak ellenére, hogy nem történt meg a tagsági jogviszony megszüntetése. Osztalék felvételére mind osztalék-előleg, mind pedig a küldöttgyűlés által jóváhagyott mérleg után jogszerű lehetősége volt a felperesnek. Mindebből következően a felperes nem takarékbetét-szerződést kötött, hanem vagyoni hozzájárulást teljesített, mely ma is fennáll, azt nem ruházta át senkire, tagsági viszonyát nem vitatta, annak megszüntetését nem kérte a végelszámolási eljárást megelőzően.

Amennyiben elfogadnánk, hogy a felperes tagsági viszonya nem jött létre, mert a tagfelvétel kógens szabályaiba ütköző módon nem igazolt a felvételi kérelmének megtétele, sem annak az alapszabályban megjelölt szervezet általi elfogadó határozat meghozatala, annak nem az a következménye, hogy a teljesített vagyoni hozzájárulást takarékbetét-szerződéssé lehet nyilvánítani. A szövetkezeti törvény rendelkezése alapján, ha nem jön létre a tagsági viszony, a teljesített vagyoni hozzájárulás visszajár. E szerint a felperes követelése a befizetett összeg erejéig, mint jogalap nélküli gazdagodás érvényesíthető. Fenntartotta továbbra is azt az álláspontját, hogy a felek között szerződésmódosításra közös megegyezéssel került sor akként, hogy valamennyi bejegyzéssel egyidejűleg annak jogcímét egyértelműen megjelölő pénztári bizonylatokkal tájékoztatta a felperest a pénzügyi művelet mikéntjéről, és azt a felek aláírásukkal megerősítették. Előadása szerint a felperes azon szándéka, hogy takarékbetétet kívánt elhelyezni az alperesi takarékszövetkezetnél nem bizonyított, mindebből következik, hogy a hivatkozott állami felelősség a takarékbetétek visszafizetéséért csak akkor áll fenn a jogszabály szerint, ha a felek akarata takarékbetét elhelyezésére irányul. Jelen esetben bizonyítottan a takarékbetéti okmány elejéről leválasztható névlap és azonosítási lap tartalmazta a „nagyösszegű részjegy” feliratot ugyanúgy, mint a felperes által átvett

A felperes fellebbezési ellenkérelmében kérte az elsőfokú bíróság ítéletének mindenben helyes indokai alapján történő helybenhagyását. Utalt arra, hogy jelen üggyel azonos tényállás mellett a Szegedi Ítéltábla a Pf.III.20.021/2013/5. és Pf.III.20.022/2013/5. számú ítéletével a felperesi keresetnek helyt adó elsőfokú ítéletet - újrászövegezve - helybenhagyta. Hivatkozott arra, hogy a peres felek között létrejött okirat, annak tartalma, a felek akarata és az eset összes körülménye alapján nem szövetkezeti tagsági jogviszonyt, hanem takarékbetét-hitelviszonyt testesít meg. Az alperes csak állította, de nem bizonyította, hogy a felperes az alperes tagnyilvántartásában szerepel, nem csatolta a tagsági jogviszony létrejöttéhez szükséges okiratokat. Álláspontja szerint megállapítható az okiratról, hogy a Ptk. 533. § (1) bekezdésében írt takarékbetét-szerződés lényeges tartalmi elemeit tartalmazza, továbbá a Ptk. 4. § (1) bekezdése szerint a jóhiszeműség és tisztesség polgári jogi elveit sérti, ha a takarékbetétkönyvet az alperes más célra kívánja felhasználni. Előadta, hogy a takarékbetét-szerződés miatt a jogalap nélküli gazdagodás szubszidiárius szabályai nem alkalmazhatók.

A fellebbezés alaptalan.

A felperes keresete arra irányult, a bíróság állapítsa meg, hogy a felek között takarékbetét-szerződés jött létre. A Pp. 123. §-a szerint megállapításra irányuló kereseti kérelemnek csak akkor van helye, ha a kért megállapítás a felperes jogainak az alperessel szemben való megóvása végett szükséges, és a felperes a jogviszony természeténél fogva vagy a kötelezettség lejártának hiányában vagy valamely más okból teljesítést nem követelhet.

A megállapítási kereset indításának tehát két együttes feltétele van, éspedig a jogvédelem szükségessége, valamint a teljesítés követelésének a kizártsága.

A végelszámolás alá került alperesi takarékszövetkezetnél a felperes a végelszámolás elrendelését követően hitelezői igényét takarékbetét- szerződésből származó követelés jogcímre alapítva bejelentette és kérte hitelezői igényének nyilvántartásba vételét, valamint a végelszámoló intézkedését az Országos Betétbiztosítási Alap felé. A végelszámoló, majd a felszámoló a kérelem teljesítését megtagadta arra hivatkozással, hogy a felek között takarékbetét-szerződés nem jött létre.

A hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (Hpt.) 176/A. § (1) bekezdése szerint a szövetkezeti formában működő pénzügyi intézmény végelszámolására vagy felszámolási eljárására a Cstv. rendelkezéseit kell alkalmazni.

A csődeljárásról és felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XL. törvény (Cstv.) 38. § (3) bekezdése szerint a felszámolás kezdő időpontjától a gazdálkodó szervezet ellen a felszámolás körébe tartozó vagyonnal kapcsolatos pénzkövetelést csak a felszámolási eljárás keretében lehet érvényesíteni azzal, hogy a Cstv. 38. § (2) bekezdése értelmében a felszámolás kezdő időpontja előtt indult peres eljárások a korábban eljáró bíróság előtt folytatódnak. A pénzkövetelés érvényesítése céljából a

felszámolás kezdő időpontja előtt indított eljárás a hitelezőt nem mentesíti a 28. § (2) bekezdésének f) pontjában és a 46. § (7) bekezdésében foglalt kötelezettség teljesítése alól. A bejelentett hitelezői igények kielégítésére a gazdálkodó szervezet vagyonából a Cstv. 57. § (1) és (2) bekezdésében foglaltak szerinti sorrendben kerülhet sor.

A Hpt. 99. § (1) és (2) bekezdése úgy rendelkezik, az Országos Betétbiztosítási Alap által nyújtott biztosítás a betétek számától és pénznemétől függetlenül kiterjed minden betétre,

amelyet 1993. június 30-át követően állami garancia nélkül az alapban tagsággal rendelkező hitelintézeteknél helyeztek el. A 101. § (1) bekezdés szerint az alap a kártalanításra jogosult személy részére a befagyott betétekből, valamint azon betétkövetelésből, amely olyan hitelintézettel szemben áll fenn, amelynek engedélyét a felügyelet a 30. § (1) bekezdés b) vagy c) pontja alapján vontatott vissza, először a tőke, majd a kamat összegét személyenként és hitelintézetenként összevontan legfeljebb 100.000 euró összeghatárig forintban fizeti ki kártalanításként.

A perbeli esetben a felperesi hitelezői igény besorolásához és az Országos Betétbiztosítási Alaptól való kártalanítás igényléséhez szükséges annak megállapítása, hogy a felek között milyen tartalmú megállapodás jött létre. Annak megállapítása hiányában, hogy a felek között betéti szerződés jött létre, a felperes az Országos Betétbiztosítási Alaphoz kártalanítási igénnyel nem fordulhat, így a Pp. 123. §-a szerinti megállapítási kereset előterjesztésére a felperesnek jogvéde érdeke fennáll, vagyis a megállapítási per megindításának feltételei igazoltak.

Az alperesi takarékszövetkezet 2006. januárjában sorszámozással ellátott, névre szóló (fenntartásos) takarékbetétkönyvet állított ki a felperes részére, melyben a lekötési időt egy évben, a kamatot pedig évi fix 3,5 %-ban állapította meg.

A takarékbetétkönyv 10. oldalán a 16. pontban rögzítésre került, hogy a jelen, névre szóló betétszerződés az Országos Betétbiztosítási Alap által biztosított.

A takarékbetétkönyv belső oldalára kézzel rájegyzésre került a „nagyösszegű részjegy” szöveg is. A takarékbetétkönyv 5-7. oldalán bejegyzések találhatók, mely szerint 2007., 2008., 2009. és 2010. évben osztalék került kifizetésre, valamint egyéb összegek befizetése és kivétele történt.

A takarékbetétkönyv kiállításának dátuma és a kezdő összeg befizetéséről kiállított pénztárbizonylat tartalma alapján megállapítható, hogy a „nagyösszegű részjegy” bejegyzés az okiraton a kiállításkor került feltüntetésre.

A felperes állítása szerint a felek között takarékbetéti szerződés jött létre, míg az alperes szerint a takarékbetétkönyv részjegy-okmányként került kiállításra a felperes tagsági viszonyának létrejöttékor. A felek előadása tehát egyező volt abban, hogy köztük 2006. január 5. napján megállapodás jött létre, annak minősítése tekintetében tért el az álláspontjuk.

A Ptk. 207. § (1) bekezdése szerint a szerződési nyilatkozatot jogvita esetén úgy kell értelmezni, ahogyan azt a másik félnek a nyilatkozó feltehető akaratára és az eset körülményeire tekintettel, a szavak általánosan elfogadott jelentése szerint értenie kellett.

Pf.IV.20.090/2013/3.szám

A szerződési nyilatkozat értelmezésére két megoldás létezik, a nyilatkozati elv és az akarat elv. Az akarat elv a nyilatkozó fél akaratából indul ki, a másik pedig abból, hogy az akaratot a nyilatkozat fejezi ki, tehát ezen van a hangsúly. A Ptk. 207. § (1) bekezdése - korrekciókkal - a nyilatkozati elvet fogadja el. A nyilatkozat értelmezése során a törvény három szempontnak tulajdonít jelentőséget: a szavak általánosan elfogadott jelentésének, az eset összes körülményének és a nyilatkozó feltehető akaratának. Ha a felek szakszerűtlen, hibás jogi terminológiát használnak, jogilag tévesen minősítik a közöttük

kialakult jogviszonyt, az esetben a bírói gyakorlat egyértelmű abban, hogy a jogviszony minősítése során a szerződések jellegének megítélése szempontjából nem annak elnevezése, hanem tartalma az irányadó (BH 1981/12/510., BH 1974/9/357. számú jogeset). A fentiek alapján a bíróság a felek között létrejött megállapodást annak tartalma, a felek akarata és az eset összes körülményei alapján vizsgálta.

A Ptk. a bank és hitelviszonyokról szóló XLIV. fejezetében szabályozza a takarékbetét-szerződést (Ptk. 533-535. §). A takarékbetétekre vonatkozó rendelkezéseket tartalmaz az 1989. évi 2. tvr. (továbbiakban: Tvr.) is.

A takarékbetét-szerződés alapján a pénzüintézet köteles a betéttestől takarékbetétkönyv vagy más okmány ellenében pénzt átvenni és annak összegét a szerződés szerint visszafizetni (Ptk. 533. § /1/ bekezdés). A pénzüintézet a takarékbetét után a betét elhelyezés idejére kamatot fizet (Ptk. 533. § (3) bekezdés). A takarékbetét után járó kamat minden év december hó 31. napján esedékes (Tvr. 12. § (2) bekezdés). Takarékbetétet névre szólóan lehet elhelyezni (Ptk. 533. § (2) bekezdés).

A takarékbetét-szerződés megkötésekor a betétről kiállított okmány a betét összegét, az időtartamát, kamatot és az egyéb feltételeket okiratként bizonyítja, ezért kifizetést csak az okirat birtokában lehet kérni. A takarékbetét-szerződés hitelviszonyt testesít meg.

A szövetkezetekről szóló 2006. januárjában hatályos 1992. évi I. törvény (Sztv.) rendelkezése szerint, a részjegy tagsági jogokat testesít meg, belépéskor a tag az alapszabályban meghatározott számú és összegű, de legalább egy részjegyet jegyezhet, mely részjegyek csak azonos összegűek lehetnek. A részjegy nem átruházható és a szövetkezet adózott eredményéből részesedésre jogosít (52-53. §). A tagfelvételi kérelemről az alapszabályban meghatározott szervezet dönt, melyről a belépni kívánó személyt tájékoztatni kell. A tagsági viszony a felvételtől szóló határozat meghozatalának időpontjára visszamenő hatállyal jön létre akkor, amikor a tag a részjegy összegét befizette (43. §). A 2006. július 1. napjától hatályos szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvény ugyanezen rendelkezéseket tartalmazza a részjegyre vonatkozóan azzal, hogy a 44. § (2) bekezdésében tételesen felsorolja, a részjegyen fel kell tüntetni a szövetkezet nevét, székhelyét, a tag nevét, lakhelyét, a tag által vállalt és teljesített vagyoni hozzájárulás összegét, a részjegy kiállításának időpontját és a kiállításra jogosult aláírását.

A fentiek értelmében a takarékbetét és részjegy két egymástól lényegesen különböző jogot testesít meg, a takarékbetét hitelviszonyhoz, a részjegy tagsági viszonyhoz kapcsolódik.

Az alperes állította, hogy a felperes a szövetkezet tagjává vált, melyet az támaszt alá, hogy a szövetkezet tagnyilvántartásában szerepel. Erre vonatkozóan okiratot azonban nem csatolt.

Az Sztv. 44. §-a szerint a szövetkezet a tagokról nyilvántartást köteles vezetni, amely - az ellenkező bizonyításáig - igazolja a tagsági viszony keletkezésére, fennállására és megszűnésére vonatkozó adatokat.

Az Sztv. 44. §-ának rendelkezéséből következik, amennyiben az alperes a tagnyilvántartását csatolta volna, azzal szemben is helye van ellenbizonyításnak. A felperes állítása szerint a szövetkezetben tagsági jogviszonnyal nem rendelkezett, ilyen

kérelmet nem terjesztett elő. A felperes keresetlevele mellékleteként csatolt egy 2011. november 2-i keltezésű tagsági nyilatkozatot, melyet igazoltan a végelszámoló küldött meg részére 2012-ben. Állította, hogy az azon szereplő aláírás nem tőle származik, mely állítás alátámasztására magánszakértői véleményt csatolt. A szakértő megállapítását az alperes ugyan vitatta, azonban a 2011. november 2-i nyilatkozaton szereplő aláírásról egyszerű szemrevételezéssel megállapítható, hogy az a felperes aláírásaival nem egyezik. Ezért ez az okirat a felperes takarékszövetkezeti tagsági viszonya fennálltának alátámasztására nem alkalmas, így a Pp. 164. § (1) bekezdése szerint továbbra is az alperest terhelte annak igazolása, hogy a felperes a szövetkezet felé tagfelvételi kérelemmel élt, azt az üzletszabályzatban rögzítettek szerint az igazgatóság jóváhagyta, erről a közgyűlés, illetőleg a felperes tájékoztatása megtörtént. Az alperes érdemi ellenkérelmében akként nyilatkozott, hogy a tagfelvétellel kapcsolatos dokumentumokat, ezen belül az igazgatósági határozatot nem lelte fel.

Ahogy az elsőfokú bíróság részletesen kifejtette, a szövetkezeti törvény kógensen szabályozza a taggá válás folyamatát, a szövetkezeti tagsági jogviszony csak a törvényben és az alapszabályban meghatározott módon jöhet létre. E szabályozás kifejezett döntést, határozathozatalt kíván meg a tagfelvétel kérdésében, ráutaló magatartással a tagsági viszony nem jöhet létre (Pécsi Ítéltábla Gf.V.30.137/2007/4., Legfelsőbb Bíróság (Kúria) Cgf.II.31.068/2007/5. számú határozata). A perben az alperes nem tudta bizonyítani azon állítását, hogy a felperes a szövetkezet tagjává kívánt válni, és a tagjává vált. Ezen nem változtat az sem, ha a felperes az alperes küldöttgyűlésén részt vett. Mivel az Sztv. 52. §-a szerint részjeggyel kizárólag a tag rendelkezhet, így tagsági jogviszony létrejöttének hiányában nem lehet arra következtetni, hogy az alperes által kiállított okirat részjegyként minősülne. Miként arra az elsőfokú bíróság helyesen rámutatott, az alperes számviteli nyilvántartása sem igazolja azon álláspontját, hogy a tagnyilvántartásában a felperes szerepelt. A peradatok azt igazolják, hogy az alperes nem vezetett elkülönített részjegy- és tagnyilvántartást.

Pf.IV.20.090/2013/3.szám

Az alperes által kiállított okiratról megállapítható, hogy a Ptk. 533. § (1) bekezdésében írt takarékbetét-szerződés lényeges tartalmi elemeit tartalmazza, azaz a pénzügyintézet a betétestől a pénz átvételekor a takarékbetétkönyvet kiállította, az átvett összeget a takarékbetétkönyvben feltüntette, azon rögzítésre került, hogy a lekötési idő egy év, és fix 3,5 % mértékű hozamra jogosít.

A Ptk. 533. § (3) bekezdése szerint a pénzügyintézet a takarékbetét után a betét elhelyezés idejére kamatot fizet.

A fix kamat kikötése a felek közötti megállapodás takarékbetét-szerződés jellegét erősíti, ugyanis az Sztv. 53. § (2) bekezdése szerint, bár a részjegy a szövetkezet adózott eredményéből részesedésre jogosít, azaz hozamot biztosít, azonban a hozam mértéke mindig az előző évre vonatkozóan készített mérleg adatain nyugszik, azaz fix összegben előre nem állapítható meg.

Ezen túlmenően a csatolt takarékbetétkönyvből megállapíthatóan a 2006-2008. évre

számított hozam januárban került kifizetésre, ami szintén a jogviszony takarékbetét-szerződés jellegét erősíti, figyelemmel arra, hogy a Tvr. 12. § (2) bekezdése szerint a takarékbetétek után járó kamat minden év december 31. napján esedékes, míg az osztalékról szóló döntés a takarékszövetkezetben az előző évi mérlegbeszámoló elfogadásakor születhet (Sztv. 53. § (2) bekezdés, új Sztv. 51. § (4) bekezdés). A mérlegbeszámoló 2007. május 4-én, illetve 2008. április 28-án került elfogadásra az alperes küldöttgyűlésein, így 2007. januárjában és 2008. januárjában osztalék kifizetésére nem kerülhetett sor.

Az alperes állította, hogy osztalék előleg kifizetése történt januárban, azonban arra vonatkozóan adat nem áll rendelkezésre, hogy a hozamot osztalék előlegként fizették ki, ezt a takarékbetétkönyv nem tartalmazza, 2007. januárra a kifizetésről az alperes pénztárbizonylatot nem csatolt, a 2008. januári kifizetési pénztárbizonylat pedig osztalékról és nem osztalék előleg fizetéséről szól. Osztalék előlegről szóló határozatot az alperes nem csatolt.

A szerződés takarékbetéti jellegét erősíti továbbá, hogy az alperes előadása szerint 2007-ben 3,5 %, ezt követően minden évben 5,75 % került osztalékként elfogadásra. Ennek ellenére a takarékbetétkönyvben rögzített hozam évente 3,5 % mértékben került jóváírásra.

Emellett a kiállított okirat a befizetett összeget, valamint a hozamot összesítve és görgetve tartalmazza soronként, mely szintén a betéti jelleget igazolja.

Jelen esetben egy évvel a befizetést követően 32.800.000,- Ft összeg kifizetésére is sor került, melyre csak betétszerződés esetén van mód, részjegy visszafizetése a szövetkezeti törvény szerint csak a tagsági jogviszony megszűnésekor lehetséges.

A laikus pénzügyi ismeretekkel nem rendelkező felperestől - ahogy erre az elsőfokú bíróság is rámutatott - nem várható el, hogy a takarékbetétkönyv kiállításakor észlelje, abban olyan bejegyzés található, amely a takarékbetétkönyv ezen jellegét megváltoztatja. A takarékbetétkönyv generációk óta alkalmazott és különösen vidéki közösségekben elterjedt megtakarítási forma. Arra a „nagyösszegű részjegy”, illetve „osztalék” bejegyzések nem alkalmasak, hogy a takarékszövetkezettel, mint pénztárázzal a bizalmi elv alapján létrejött jogviszonyt gyökeresen megváltoztassák. A jogviszony megváltoztatására az sem alkalmas, hogy a takarékbetétkönyv kiállításával egyidejűleg az arra történő befizetési jogcímről a pénztárbizonylatot az

- 12 -

alperes „nagyösszegű részj. jegyzés” jogcímen állítja ki. Nem fogadható el az alperes hivatkozása azért sem, mert általa sem vitatottan kibocsátotta és használta a felperes által az iratokhoz csatolt takarékszövetkezeti részjegy megnevezésű okmányt is, így a vele jogviszonyban álló személyek számára ez a két különböző formájú és megnevezésű okirat tette egyértelművé, hogy az elhelyezett összeg milyen célokat szolgál. Bár jogszabály tételesen nem tiltja, hogy a takarékbetétkönyv részjegy-okmányként kerüljön felhasználásra, azonban a Ptk. 4. § (1) bekezdése szerinti jóhiszeműség és tisztesség polgári jogi alapelvét sérti, ha a takarékbetétkönyvet az alperes más célra kívánja felhasználni.

Az ítéletábra a fentiek egybevetésével az alperes által kiállított okirat tartalma, az eset összes körülményei és a felek akaratának figyelembevételével - az elsőfokú bíróság ítéletében foglaltakkal egyezően - megállapította, hogy a felek között takarékbetét-

szerződés jött létre.

Az alperes állította, hogy a tagsági jogviszony hiányában jogalap nélküli gazdagodás jogcímén érvényesíthet igényt a felperes.

A jogalap nélküli gazdagodás azonban szubszidiárius szabály, alkalmazására csak akkor kerülhet sor, ha a felek között jogviszony nem áll fenn, vagy ha a jogvita a felek fennálló jogviszonyára irányadó speciális szabályok, vagy a felek megállapodása alapján nem bírálható el. Figyelemmel arra, hogy a bíróság megállapította, a felek között takarékbetét-szerződés jött létre, így a jogalap nélküli gazdagodás szabályai jelen esetben nem alkalmazhatók.

A fentiekre tekintettel az ítéltábla az elsőfokú bíróság mindenben helytálló ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése, Pp. 254. § (3) bekezdése alapján helybenhagyta a rendelkező részben szereplő szövegezésbeli pontosítással.

Az alperes fellebbezése eredményre nem vezetett, ezért a felperes részére a Pp. 78. §-ában foglaltak alapján másodfokú eljárási költség fizetésére köteles, az ügyvédi munkadíj mértékét a bíróság a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a), pont, valamint (5) bekezdés rendelkezései alapján határozta meg.

Az alperes által le nem rótt fellebbezési eljárási illeték viseléséről az ítéltábla a Pp. 78. §-a és a 6/1986. (V.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése, 15. § (1) és (3) bekezdése alapján határozott.

Szeged, 2013. május hó 9. napján

Dr. Mányoki Zsolt sk.
a tanács elnöke

Dr. Gaálné dr. Jobbágy Ildikó sk.
előadó bíró

Dr. Kiss Gabriella sk.
ábrabíró